

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1925.

Första kammaren.

Nr 10.

Lördagen den 14 februari.

Kammaren sammanträdde kl. 11 f. m.

Herr statsrådet *Nothin* avlämnade Kungl. Maj:ts propositioner:

nr 47, angående försäljning av Skara—Timmersdala järnväg m. m.; och
nr 48, med förslag till lag om ändrad lydelse av 10 § i förordningen den 16 juni 1875 angående lagfart å fång till fast egendom.

Anmäldes och bordlades

första lagutskottets utlåtande nr 5, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i vissa delar av lagen den 28 juni 1895 om handelsbolag och enkla bolag m. m.;

andra lagutskottets utlåtanden:

nr 4, i anledning av väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t angående ändrade bestämmelser i fråga om ersättning till expropriationsnämnd;

nr 5, i anledning av väckt motion angående ändrade bestämmelser rörande expropriation av mark till uppförande av byggnader för ideellt ändamål;

nr 6, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 10 och 73 §§ i sjömanslagen den 15 juni 1922; samt

nr 7, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med anhållan om riksdagens yttrande rörande ett å den internationella arbetsorganisationens konferens i Genève år 1921 antaget förslag till konvention angående minimiålder för eldare och kollämpare ombord å fartyg;

jordbruksutskottet utlåtande nr 5, i anledning av vissa av Kungl. Maj:t i statsverkspropositionen under nionde huvudtiteln gjorda framställningar jämte i ämnet väckta motioner;

första kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande nr 1, i anledning av väckt motion, nr 42, angående beredande åt Privatbankens insättare av ersättning för förluster till följd av bankens konkurs; ävensom

första kammarens tredje tillfälliga utskotts utlåtanden:

nr 1, i anledning av väckta motioner om vissa ändringar i reglementariska föreskrifter för riksdagen; samt

nr 2, i anledning av väckt motion om viss ändring i ordningsstadgan för riksdagens första kammare.

Föredrogos ånyo bankutskottets memorial och utlåtanden:

nr 7, angående avskrivning av osäkra fordringar vid riksbankens huvudkontor samt avdelningskontor i Göteborg och Malmö.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Första kammarens protokoll 1925. Nr 10.

nr 5, angående verkställd granskning av riksdagsbibliotekets styrelse och förvaltning.

Utskottets hemställan bifölls.

nr 8, angående verkställd granskning av riksbankens styrelse och förvaltning.

Punkterna 1—3.

Lades till handlingarna.

Punkten 4.

Utskottets hemställan bifölls.

nr 9, angående verkställd granskning av riksgäldskontorets styrelse och förvaltning.

Punkterna 1—4.

Lades till handlingarna.

Punkten 5.

Utskottets hemställan bifölls.

Föredrogs ånyo och företogs punktvis till avgörande jordbruksutskottets utlåtande nr 2, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 11, angående försäljning av vissa kronoegendomar och upplåtande av lägenheter från sådana egendomar.

Punkterna 1—5.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 6.

Ang. försäljning av lägenheter från kronoegendomen Arup nr 1 och Billeberga nr 1.

I denna punkt hade utskottet hemställt, att elva i statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för den 9 januari 1925 omförmälda lägenheter måtte, var och en med av myndigheterna tillstyrkt område, från kronoegendomen $\frac{2}{3}$ mantal Arup nr 1 och $\frac{1}{2}$ mantal Billeberga nr 1 med därunder lydande lägenheten Röamölla nr 1, ett kvarntorp med kvarn, allt i Billeberga socken av Malmöhus län, försälas enligt gällande grunder för upplåtande av egnahemslägenheter från kronoegendomar, med hembuds rätt för arbetaren Johan Fält till lägenheten litt. b samt under iakttagande tillika,

att änkan Gustava Jönsson förbehölles rätt att under sin livstid kvarbo och bruka den del av lägenheten litt. b, som av henne innehades, mot en årlig avgäld till lägenhetens ägare av 10 kronor,

att innehavare av tomtlägenhet vid Billeberga järnvägsstation medgäves rätt att som vägar nyttja de för sådant ändamål avsedda, å distriktslantmätaren Engzells i ärendet åberopade karta utmärkta områden, samt

att i statsrådsprotokollet angivna, av byggnadsstyrelsen föreslagna bestämmelser rörande lägenhets bebyggande m. m. skulle lända till efterrättelse.

Herr Ingeström: Herr talman! Det måste anses ganska anmärkningsvärt, att vid det nu förevarande förslaget om försäljning Kungl. Maj:t har sammanknutit densamma med vissa nog så egendomliga villkor. Det gäller här en del smärre jordområden i närheten av Billeberga station i Skåne — man skulle kunna kalla dem tomtlotter. Bland de myndigheter, som haft denna fråga un-

der utredning, är även byggnadsstyrelsen, vilken föreslår, att med försäljningen följande villkor må sammanknytas, nämligen »att byggnads avstånd från till tomt angränsande vägs mittlinje ej finge understiga 9 meter; att huvudbyggnad icke finge uppföras närmare grannes tomtgräns än 6 meter; att uthus, för den händelse det icke sammanbyggdes med liknande hus i grannes tomtgräns, icke finge uppföras närmare nämnda tomtgräns än 3 meter; att huvudbyggnad icke finge uppföras till större höjd än 7.5 meter och icke innehålla mer än 2 våningar; att uthus icke finge uppföras till större höjd än 3 meter; samt att tomt icke finge användas till industriella anläggningar eller till upplag.» Man ser sålunda, att det är synnerligen minutiösa bestämmelser som föreslås. Dessutom hemställer byggnadsstyrelsen, att Kungl. Maj:t ville gå i författning om att söka servitutsinteckning för dessa tomter. Detta förklarar Kungl. Maj:t sig också villig att göra och har nu framlagt ett förslag därom.

Nu tillåter jag mig betvivla, huruvida servitutsinteckning verkligen kan ha sådan räckvidd, att för all framtid alla dessa olika villkor skola komma att gälla. Man har emellertid sagt, att allmän praxis nu för tiden ginge i sådan riktning. Jag vill då erinra om, att 1917 års jordbruksutskott och 1917 års riksdag hade till behandling en fråga av ungefär likadan innebörd. Det gällde då försäljning av ett jordområde i Kungsör, kallat Kungsörkomplexet. På detta jordområde fanns en del vackra ekdungar, som man helt naturligt ville bevara och skydda. De sakkunniga, som gjorde upp förslaget om försäljningsstipulationerna för komplexet — bland dessa sakkunniga fanns nuvarande jordbruksministern — föreslog, att Kungl. Maj:t skulle söka servitutsinteckning för dessa ekdungars bestånd. När sedermera ärendet kom under Kungl. Maj:ts prövning, så lät Kungl. Maj:t hänskjuta frågan om servitutsrätten till justitiekanslern, som i denna fråga uttalade: »Enligt justitiekanslersämbetets mening skulle den rätt, som i enlighet med föreliggande förslag bibehålles kronan, icke kunna anses som ett å de försålda lägenheterna vilande servitut.» Läser man vidare i justitiekanslerns uttalande och de citat, som han gör ifrån lagberedningen, så måste man ställa sig ändå mera tveksam, om den servitutsinteckning, som här föreslås, kan komma att för framtiden bli gällande.

Därmed må nu förhålla sig hur som helst. Otvetydigt är emellertid, att dessa förhållanden omedvetet peka på behovet av en ny upplåtelseform, som på ett lämpligare och smidigare sätt kan nå det mål, som man här eftertraktar, nämligen att det ändamål, som avses med försäljningen, icke äventyras. En sådan upplåtelseform har varit på tal att ordna i form av upplåtelse med dels besittningsrätt, dels åborätt, dels även återköpsrätt. Jag vill nu till sist uttala mitt beklagande över, att det förslag, som framlades vid föregående års riksdag beträffande överlåtelse med återköpsrätt, icke blev, särskilt vad landsbygden angår, bifallet.

Jag har intet yrkande.

Herr Sederholm: Den slutsats, som herr Ingeström drager av sitt resonemang, nämligen att de servitutsinteckningar, som här ifrågasätts, möjligen icke skulle vara bindande, synes mig vara något för vittgående. Vad som här kräves, för att dessa skola få bindande kraft, vore egentligen en sådan ändring i bestämmelserna om vad som tillhör servitut eller icke, att dylika servitutsinteckningar otvetydigt kunde inbegripas under lagens räckvidd. Någon ting sådant kan möjligen sättas in fråga, men att draga ut sådana konsekvenser ur dessa fall som att för deras skull förorda införande av återköpsrätt och sådant synes mig icke vara påkallat av frågans eget innehåll.

Jag har icke något yrkande.

Efter härmed slutad överläggning bifölls vad utskottet i förevarande punkt hemställt.

Ang. försäljning av lägenheter från kronoegendomen Arup nr 1 och Billeberga nr 1.
(Forts.)

Punkterna 7—10.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Ang. ändring i lagen om bredden av hjulringar å arbetsåkdon. Föredrogs ånyo jordbruksutskottets utlåtande nr 3, i anledning av väckta motioner om ändring av 1 § i lagen om bredden av hjulringar å arbetsåkdon på landet.

I två likalydande, till jordbruksutskottet hänvisade motioner, nr 134 i första kammaren av herr *Svensson, Martin*, samt nr 191 i andra kammaren av herr *Magnusson* i Tunhult m. fl. hade hemställts, att § 1 i lagen den 28 juni 1907 om bredden av hjulringar å arbetsåkdon på landet måtte erhålla följande ändrade lydelse:

1 §.

Där förhållandena — — — — icke må understiga visst mått.

Vid meddelande av sådant förordnande må undantag göras för viss del av landstingsområdet eller för viss väg eller för fjädrade arbetsåkdon, avsedda för lätta transporter, eller för arbetsåkdon, som framföras med nötkreatur, där särskilda omständigheter därtill föranleda. Har förordnande — — — — såvitt angår åkdon av nyssnämnda slag.

Förordnande — — — — är i allmänhet tillåten.

Utskottet hade i det nu föreliggande utlåtandet under åberopande av det däri anförda hemställt, att förevarande motioner I: 134 och II: 191 icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Herr Svensson, Martin: Herr talman! Jag har begärt ordet för att yttra mig angående den av mig väckta motionen rörande viss ändring i lagen om bredden av hjulringar å arbetsåkdon på landet. Sedan denna lag trätt i kraft, har det visat sig, att den i åtskilliga avseenden har gått längre än vad som var avsett, och att den ingriper något mera i den enskildes rörelsefrihet än nödvändigheten kräver. Förra årets riksdag gjorde också en lindring i detta avseende genom att antaga en undantagsbestämmelse. Det har också på annat område visat sig, att en sådan lindring är av behovet påkallad, och det är därför, som jag har tillåtit mig väcka den här motionen.

Nu anser visserligen utskottet, att yrkandet är litet för vittgående, och utskottet har bestämt tagit avstånd i fråga om att arbetsåkdon, som framföras med oxar, skulle undantagas från lagen. Jag tror emellertid, att det icke alls vore farligt att i det fallet gå med på motionärens hemställan. Beträffande trafiken med oxar på vägarna kommer den allt mer och mer ur bruk, och oxarna komma numera på grund av de ekonomiska förhållandena att slås ut av de kraftiga trafikmedel, som stå till buds, nämligen starka arbetshästar och lastautomobiler. Dessutom, allt eftersom man tvingas att använda slagen sten för underhåll av vägarna, är det icke möjligt för oxarna att kunna stå ut med några längre transporter på vägarna.

När jag väckte denna min motion, tänkte jag närmast på dessa små hemmansägare, som bruka föda upp stutar och köra in dem för att sedan genom deras försäljning skaffa sig en ekonomisk vinst. Åtskilliga län fordra emellertid så stor bredd på hjulringarna, att det blir alldeles för tunga vagnar, som måste användas av dem, vilka ha sådan svag dragkraft, som det här är fråga om. Dessa, som endast ha en enda dragkraft, behöva alltid vid något tillfälle använda den för några tillfälliga körslor på den allmänna vägen, men detta låter sig nu knappast förenas med lagens bestämmelser.

Den slitning, som uppstår på vägarna härvidlag, kan icke vara av sådan be-

skaffenhet, att den motiverar en lagbestämmelse. Svårast ställer sig naturligtvis förhållandet för de små jordbrukare, som använda kor som dragare. För småbrukets bärlighet är det av ofantligt stor vikt, att frågan om dragkraft kan lösas på allra billigaste sätt. Våra jordbrukskonsulenter och vår facklitteratur på det området ge ju ofta det rådet, att man skall använda korna som dragare i småbruket. Därigenom vinnes en mycket billig dragkraft. Den fås nästan gratis. Men de strävanden, som göras för att uppmuntra småbruket i detta avseende, hindras genom denna lag. Också har utskottet i det avseendet varit mera tillmötesgående, då utskottet medger, att bestämmelserna i nämnda lag kunna verka något betungande i berörda hänseende. Jag för min del anser, att de verka så betungande, att alla de strävanden, som göras för att förnä småbrukarna att slå in på den anvisade vägen, därigenom göras om intet. Ifall någon gång en sådan småbrukare skulle åtalas och dömas, komma ju alla andra att inte våga längre fortsätta med att på allmänna vägen köra med sina kor, och de komma alltid att känna det, som om de vore lagöverträdare, och en lag, som lägger ett sådant hinder i vägen för utövandet av deras näring och icke har någon nyttig uppgift att fylla för vägunderhållet, anser jag vara obehörlig.

Jag ber därför, herr greve och talman, att få framställa ett yrkande, och det yrkandet blir att i stället för ordet »nötkreatur», som står i min kläm, skulle införas ordet »kor». Mitt yrkande skulle sålunda i sin helhet i klämman bli så lydande: »Vid meddelande av sådant förordande må undantag göras för viss del av landstingsområdet eller för viss väg eller för fjädrade arbetsåkdon, avsedda för lätta transporter eller för arbetsåkdon, som framforslas med kor, där särskilda omständigheter därtill föranleda.» Jag har fått meddelande om, att samma yrkande kommer att framställas i medkammaren.

Jag ber således, herr greve och talman, att här i kammaren få framställa detta yrkande.

Herr Sederholm: Den motion, som här blivit väckt, avser att medföra en ändring i lagbestämmelserna om bredden av hjulringar på arbetsåkdon, så att dessa bestämmelser icke skulle gälla för fordon, som framforslades av nötkreatur. Nu har motionen modifierats så, att undantagsbestämmelsen skulle endast gälla för sådana fordon, som framforslades av kor. När vi i utskottet behandlade denna fråga, menade vi, att det var önskvärt, om man kunde göra något i detta fall, men å andra sidan ansågo vi det svårt att uppdra en gräns, där man hjälpte dem, som behövde hjälpas, men icke beredde lättnad å sådana håll, där det icke borde ske. Då skulle gränsen egentligen dragits så, att man för det fall, att stora oxar användes, icke finge en sådan lindring, medan man däremot skulle få sådan för de fall, där mindre stutar och kor komme till användning som dragare. Vi ansågo emellertid, att en sådan särslagstiftning icke skulle vara lämplig, allrahelst som väglagens bestämmelser och antagligen även frågan om hjulringsbredden skulle komma upp inom den allra närmaste tiden. Vidare menade vi, att den här ifrågasvarande bestämmelsen säkerligen icke skulle komma att få så menliga följder, som motionären tänkt sig. Lagen har ännu icke kommit i tillämpning, och att vidtaga en lagändring till följd av ett befarat missförhållande, som ännu icke framträtt, anser utskottet icke vara befogat. Skulle det verkligen visa sig, att åtal i någon nämnvärd omfattning skulle anställas och vederbörande dömas till ansvar i sådana fall, som motionären berört, kan det vara på tiden att då taga upp frågan ånyo till prövning. Under förevarande förhållanden anser utskottet, att något skäl till lagändring icke föreligger.

På grund av vad jag sålunda anfört, ber jag att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Ang. ändring i lagen om bredden av hjulringar å arbetsåkdon.

(Forts.)

Ang. ändring
i lagen om
bredden av
hjulringar å
arbetsåkdon.
(Forts.)

Herr **Svensson, Martin**: Den föregående talaren sade, att lagen ännu inte så lång tid varit i kraft, och dess verkningar ha därför icke visat sig, och han ansåg, att några olägenheter av lagen icke framträtt. Det är också naturligt, att när lagen icke länge varit i kraft, hava flera småbrukare visat bekymmer för, huru de skola kunna reda sig med denna lag. Och när fjolårets landsting sammanträdde, var frågan om hjulringsbredden uppe, och det var en ganska livlig debatt just i detta avseende. Dessutom har ortspresen där nere påtalat förhållandet, och flera insändare hava uttalat som önskemål, att man skulle bereda dem den lättnad, som jag i mitt yrkande föreslagit.

Sedan överläggningen förklarats härmed slutad, yttrade herr talmannen, att i avseende på det under behandling varande utlåtandet yrkats dels att utskottets hemställan skulle bifallas, dels ock, av herr *Svensson, Martin*, att kammaren måtte besluta, att 1 § i lagen den 28 juni 1907 om bredden av hjulringar å arbetsåkdon på landet skulle erhålla följande ändrade lydelse:

1 §.

Där förhållandena — — — — — icke må understiga visst mått.

Vid meddelande av sådant förordnande må undantag göras för viss del av landstingsområdet eller för viss väg eller för fjädrade arbetsåkdon, avsedda för lätta transporter, eller för arbetsåkdon, som framförslas med kor, där särskilda omständigheter därtill föranleda. Har förordnande — — — — — såvitt angår åkdon av nyssnämnda slag.

Förordnande — — — — — är i allmänhet tillåten.

Därefter gjorde herr talmannen propositioner enligt berörda yrkanden och förklarade sig anse propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Svensson, Martin*, begärde votering, i anledning varav uppsattes, justerades och anslogs en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller vad jordbruksutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 3, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, bifaller herr *Martin Svenssons* under överläggningen gjorde yrkande.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 63;

Nej — 36.

Herr statsrådet *Olsson* avlämnade Kungl. Maj:ts proposition nr 44, angående nybyggnader för de kemiska och fysiska institutionerna vid Chalmers tekniska institut.

Föredrogs ånyo jordbruksutskottets utlåtande nr 4, i anledning av väckt motion om förbud i viss utsträckning mot import från Norge av hingstar.

Utskottets hemställan bifölls.

Vid föredragning av Kungl. Maj:ts denna dag avlämnade propositioner hänvisades dessa, nr 44 och 47 till statsutskottet samt nr 48 till behandling av lagutskott.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 11, 43 f. m.

In fidem
G. H. Berggren.

Tisdagen den 17 februari.

Kammaren sammanträdde kl. 3,30 e. m.

Justerades protokollen för den 11 och den 13 innevarande månad.

Anmäldes och bordlades

bevillningsutskottets betänkanden:

nr 3, i anledning av väckt motion om införande av allmänt rusdrycksförbud; och

nr 4, i anledning av väckt motion om begränsning av nya årsklassers rätt till inköp av spritdrycker; samt

första lagutskottets utlåtande nr 6, i anledning av väckta motioner med förslag till lag angående förfarande vid slakt.

Anmäldes och godkändes statsutskottets förslag till riksdagens skrivelse, nr 32, till Konungen i anledning av vissa utav Kungl. Maj:t i statsverkspropositionen under fjärde huvudtiteln gjorda framställningar.

Anmäldes och godkändes bankoutskottets förslag till riksdagens skrivelser: nr 33, till styrelsen för riksdagsbiblioteket angående verkställd granskning av bibliotekets styrelse och förvaltning;

nr 34, till fullmäktige i riksbanken angående verkställd granskning av riksbankens styrelse och förvaltning; samt

nr 35, till fullmäktige i riksgäldskontoret angående verkställd granskning av riksgäldskontorets styrelse och förvaltning.

Anmäldes och godkändes konstitutionsutskottets förslag till riksdagens skrivelse, nr 36, till Konungen angående av riksdagen beslutad ändring i rikets grundlagar.

Föredrogos, men bordlades ånyo på flera ledamöters begäran första lagutskottets utlåtande nr 5, andra lagutskottets utlåtanden nr 4—7, jordbruksut-

skottets utlåtande nr 5, första kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande nr 1 samt kammarens tredje tillfälliga utskotts utlåtanden nr 1 och 2.

Herr **förste vice talmannen** erhöll på begäran ordet och yttrade: Jag får hemställa, att kammaren måtte besluta, att å morgondagens föredragningslista bland två gånger bordlagda ärenden upptagas tredje tillfälliga utskottets utlåtanden nr 1 och nr 2 näst efter konstitutionsutskottets memorial nr 1.

Denna hemställan bifölls.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades herr *Bergqvist* för tiden från och med den 19 innevarande månad till och med den 4 nästkommande mars för fullgörande av tjänsteåligganden.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 3,37 e. m.

In fidem
G. H. Berggren.